

Kiantajärvi, kuva Jessica Niemelä 2025

SUOMUSSALMEN KUNTA

Arviointikertomus vuodelta 2025

Tarkastuslautakunta 21.5.2026

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet (KuntaL 121 §).

Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunnan kokoonpano valtuustokaudella 2025-2029

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Kirsi Manninen, puheenjohtaja	Satu Anttonen
Leena Manner, varapuheenjohtaja	Riitta Kyllönen
Keijo Holappa	Markus Kemppainen
Markku Koivumäki	Kimmo Laine
Aaro Salmi	Markku Pajuluoma

Kokouksissa sihteerinä on toiminut Jessica Niemelä ja sijaisena Heli Kinnunen.

Lautakunta kokoontui vuoden 2025 syyskaudella neljä (4) kertaa, 25.9., 22.10., 20.11. ja 18.12.

Vuoden 2025 kevätkauden lautakunnan varsinaisina jäseninä toimi Timo Säkkinen pj., Merja Kyllönen varapj., Markus Kemppainen, Markku Koivumäki ja Kirsi Manninen.

Arviointikertomuksen valmisteluaineistona on ollut valtuuston hyväksymä talousarvio ja taloussuunnitelma sekä kunnanhallituksen antama toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2025. Lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen sekä kuullut johtavia viranhaltijoita.

Kunnanhallituksen on laadittava tilikauden tilinpäätös seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä tilintarkastuksen jälkeen saatettava se valtuuston käsiteltäväksi kesäkuun loppuun mennessä (KuntaL113 §).

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös (KuntaL 114 §).

TILINTARKASTUS

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy Ab. Tilikauden 2025 tilintarkastuksen suoritti tarkastustiimi, johon ovat osallistuneet päävastuullinen tilintarkastaja JHT, KHT Antti Kääriäinen sekä tilintarkastuksen asiantuntijat Matias Liuski ja Osku Sirviö.

Tilintarkastaja osallistui tarkastuslautakunnan vuoden 2025 kokouksiin 24.4. ja 22.10.

KPMG Oy on tarkastanut myös kuntakonsernin tytäryhtiöt.

YLEISTÄ

Arviointivuonna järjestettiin kunta- ja aluevaalit. Suomussalmen uuden valtuuston jäsenmäärä pieneni ollen nyt 27 valtuutettua. Samalla kunnanhallituksen, sivistys- ja teknisen lautakunnan jäsenmääräksi tuli yhdeksän henkilöä. Uusi kuntastrategia valmistui vuoden loppuun mennessä. Sen valmisteluun osallistettiin hyvin uusia valtuutettuja ja muita kuntalaisten edustajia.

Merkittävä muutos kunnan tehtävissä on ollut työvoimapalveluiden siirtyminen kuntien ja niiden yhteisten työllisyysalueiden hoidettaviksi. Muutokseen oli varauduttu arviointivuoden talousarviossa käytettävissä olevan tiedon pohjalta hyvin. Valtion rahoituksen jääminen arvioitua pienemmäksi on nähtävissä tilinpäätöksessä, mutta toiminta on kyetty järjestämään taloudellisesti ja tehokkaasti.

Kunnan tavoite muuttovoitosta saavutettiin arviointivuonna tulomuuton ylittäessä lähtömuuton 35 hengellä. Väestön ikärakenne ja matala syntyvyys pienentävät edelleen asukaslukua, joka oli vuoden lopussa 6955. Asukasmäärän väheneminen heikentää kunnan tulopohjaa, mutta ikääntyvän väestön palvelutarve ei vähene. Tästä johtuvat strategiset riskit on todettu toimintakertomuksessa ja tavoitteena on parantaa väestörakennetta uusien työpaikkojen avulla. Myös toiminnalliset, taloudelliset ja vahinkoriskit on todettu ja niihin varauduttu asianmukaisesti.

Sisäinen valvonta on järjestetty päätösten ja sisäisen valvonnan yleisohjeen mukaisesti. Kunnan tietosuojaja- ja tietoturvapoliitikka, joka koskee koko kuntakonsernia ja sidosryhmiä, jotka toimeksiantonsa puitteissa käsittelevät kunnan omistamaa ja hallinnoimaa tietoa, on päivitetty joulukuussa 2025. Samaan päivitykseen liitettiin Kainuun kuntien ja Kainuun liiton yhteinen tekoälypolitiikka. Kunta on siten ajan tasalla sähköisen tiedonkäsittelyn nopeassa muutoksessa.

Konserniohjeet on päivitetty Suomussalmen Tilapalvelut oy:n perustamisen ja ohjeiden ajantasaisuuttamiseksi. Lautakunta toteaa, että päätös konsernihallintoon osallistuvien kunnan ja tytäryhtiöiden johdon ja hallitusten KHO-koulutuksesta on hyvä. Se on pantava toimeen viipymättä ja varmistettava kyseisten henkilöiden osallistuminen.

Tilapalveluiden yhtiöittäminen on valmisteltu kuluneen vuoden 2025 aikana ja toiminta alkaa vuonna 2026.

TALOUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunta arvioi, että kunnan taloutta on hoidettu kuntalain ja valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Kirjanpidollinen tilikauden ylijäämä on noin 203 000 euroa. Kunnalle kertyi verotuloja noin 68 000 euroa enemmän kuin talousarviossa, mutta valtionosuuksia saatiin noin 43 000 euroa talousarviota vähemmän. Vuosikate pieneni 1,85 milj. euroa edellisvuotisesta. Suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi voitiin kirjata muita arvonalennuksia noin 1,1 milj. euron arvosta, mikä helpottaa osaltaan tulevien vuosien taloudenhoitoa. Tulevaisuuden haasteissa ylijäämäinen tilinpäätös luo aina mahdollisuuksia kunnan kehittämiseksi.

Investoinneista merkittävimpiä olivat palolaitoksen varasto, kaavatiet (Jalonkatu, Lohitie, Tammukatie) ja Aittokosken alapuoliset sillat, jotka uusittiin Fortum Oyj:n kanssa yhteistyössä.

Kokonaisuudessaan investointien bruttosumma oli vuodelle 2025 noin 3,4 milj. euroa.

Lainarahoitusta kunnan ei talousarviovuonna tarvinnut nostaa lainkaan. Sen myötä kunnan lainakanta pieneni ja kunnan taloudenhoitoon saatiin lisää joustavuutta.

Tarkastusvuoden tulos ei kuitenkaan anna aihetta itsetyytyväisyyteen. Kansainvälisen tilanteen turbulenssi ja Suomen valtiontalouden heikko tila vaikuttaa myös Suomussalmen kunnan talouteen. On varauduttava esimerkiksi kuntien valtionosuusuudistukseen ja sijoitustuottojen heikkenemiseen ja pyrittävä ennakoimaan muutoksia. Äärimmäisen tärkeää on, että yritysten toimintaedellytykset Suomussalmella pysyvät hyvinä. Yrityspalveluilla on tässä merkittävä tehtävä. Kunnan houkuttelevuutta niin yrityksille kuin uusille asukkaille ja työntekijöille tukevat myös toimivat yksityiset ja julkiset palvelut.

TOIMINNAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

HALLINTOPALVELUT

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hallintopalvelut ovat hoitaneet perustehtävänsä vuonna 2025 pääosin hyvin. Vuosi oli hallintopalveluille poikkeuksellinen muutosvuosi, sillä kunta- ja aluevaalit, valtuustokauden vaihtuminen, uuden kuntastrategian valmistelu, talousarviokirjan uudistaminen, sähköisen arkiston käyttöönotto sekä kotoutumislain uudistukseen liittyvät tehtävät ja työvoimapalveluiden siirtyminen kunnille lisäsivät hallinnon työmäärää. Hallintopalveluille aiheutui näin normaalia suurempi työkuorma, mutta operatiiviset tehtävät hoidettiin kokonaisuutena toimivasti.

Kunnan henkilöstön osaamiseen ja jaksamiseen on panostettu muun muassa Omalla uralla -hankkeessa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hankkeen ja työurajohtamisen käsikirjan hyviä käytäntöjä jatketaan projektin päättymisen jälkeenkin. Työhyvinvointia parantamalla pyritään lisäämään henkilöstön työkykyä ja pidentämään työuria. Rekrytoinnissa tulee ottaa huomioon myös muuttuvat osaamistarpeet. Onnistuneilla rekrytoinneilla varmistetaan kunnan palvelutuotannon hyvä toiminta.

Hallintopalveluissa edistettiin vuonna 2025 useita käytännön kehittämistoimia. Uuden valtuustokauden myötä kuntastrategian valmistelu käynnistyi, mikä siirsi hallinnon painopistettä tulevaisuuden linjausten valmisteluun. Talousarviokirjan kehittäminen ja sähköiseen arkistointiin siirtyminen käynnistettiin. Nämä toimenpiteet tukevat hallinnon raportoinnin selkeyttämistä ja sähköisen asiakirjahallinnon kehittämistä.

Vuonna 2025 hallintopalvelujen tehtäviä lisäsivät myös kotoutumislain uudistus sekä työvoimapalveluiden siirtyminen kuntien ja työllisyysalueiden hoidettavaksi. Näistä aiheutui lisätehtäviä maahanmuutto- ja työllisyyspalveluihin sekä yksiköiden väliseen yhteistyöhön. Hallintopalvelut onnistuivat järjestämään palvelut toiminnallisesti hyvin, mutta tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kotoutumisen vaikuttavuutta seurataan jatkossa myös työllistymisen, pysyvyyden ja palvelutarpeiden näkökulmasta.

Keväällä työstettiin laaja hyvinvointikertomus, lasten ja nuorten hyvinvointikertomus sekä kulttuurihyvinvointikertomus, ja valtuusto käsitteli kertomukset toukokuussa. Tarkastuslautakunta toteaa, että raportit ovat kattavia ja hyvinvointityön tavoitteet on huomioitu myös tulevan vuoden talousarviovalmistelussa. Jatkossa keskeisimmät hyvinvointityön tulokset on kuitenkin syytä esittää tiiviisti myös toimintakertomuksessa. Esimerkiksi vakinaisen kokoaikaisen hyvinvointikoordinaattorin toimen perustaminen ja täyttäminen on merkittävä hyte-työn (hyvinvointi- ja terveydenedistämistyö) vahvistus, mutta sitä ei toimintakertomuksessa mainita.

Hallintopalvelujen tavoitteista osa jäi toteutumatta tai siirtyi seuraavalle vuodelle. Uusi kuntastrategia hyväksyttiin vasta joulukuussa, joten viestintästrategian päivitys ei toteutunut. Myös osallisuus suunnitelman ja hyvinvointisuunnitelmien päivitykset siirtyivät vuodelle 2026. Uusille kuntalaisille tarkoitetun asettautumispalvelujen suunnitelman valmistuminen jäi myös toteutumatta.

Kuntastrategian toteutumista seurattiin toimialoilla, mutta osa mittareista jäi yleisluontoisiksi. Tarkastuslautakunta suosittelee, että uuden strategiakauden mittarit sidotaan nykyistä konkreettisemmin toteutuneisiin vaikutuksiin ja seurattaviin tunnuslukuihin. Tämä vahvistaisi sekä päätöksenteon tietopohjaa että valtuuston asettamien tavoitteiden arvioitavuutta.

ELINVOIMAPALVELUT

Elinvoimapalveluihin, joita johtaa kunnanhallitus, kuuluvat yritys-, matkailu-, työllisyys- ja maaseutupalvelut. Suomussalmen elinkeinorakenteessa painottuu muuta maata enemmän alkutuotanto (10,2 %, koko maa 2,4 %). Tarkastuslautakunta toteaa, että maaseutupalveluita ei edes mainita vuoden 2025 talousarviossa eikä tilinpäätöksessä. Kunta ostaa lakisääteiset maaseutupalvelut Puolangan kunnalta ja käyttää siihen määrärahaa sopimuksen mukaisesti. Maa- ja metsätalouden merkitys Suomussalmella on suuri. Tänä päivänä kotimainen ruoantuotanto ja puun lisäksi muiden luonnontuotteiden keruu on sekä huoltovarmuudelle että taloudelle merkittävä tekijä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että maaseutupalveluiden tilanne raportoidaan ja otetaan jatkossa huomioon kunnan taloussuunnittelussa.

Elinvoimapalveluiden toiminta on ollut valtuuston asettamien tavoitteiden mukaista ja suunnitelmallista. Yhteyksiä yrityksiin on ylläpidetty aktiivisesti ja kuntaa on markkinoitu monipuolisesti ja kustannustehokkaasti eri kanavien kautta. Työn tulokset näkyvät viiveellä, joten pitkäjänteisyyttä vaaditaan niin suunnittelulta kuin henkilöstöltäkin.

Työvoimapalveluiden mukana valtiolta kuntaan siirtyi uutta kokenutta henkilöstöä. Voimaan tulleet lakimuutokset on otettu huomioon palveluiden toteuttamisessa ja uusia toimintatapoja kehitetty. Niitä ovat esimerkiksi suorat kontaktit työnantajiin ja työllistämisen kuntalisän käyttö.

Eriyisen merkittävä on Suomussalmen Taitotehdas -hanke yhteistyönä Kainuun ammattiopiston kanssa. Kunta koordinoi hanketta, on järjestänyt toimivat tilat ja vastaa osaltaan työelämäyhteistyöstä. Kainuun ammattiopisto järjestää opiskelijoille ammatillisen opetuksen, laatii heille yksilölliset opintopolut ja toteuttaa myös yhteistyötä työnantajien kanssa. Taitotehdas on ylittänyt vuoden 15 opiskelijan tavoitteen, kun opiskelijoita on ollut 38. Työharjoitteluympäristöjä on löytynyt paikallisilta työpaikoilta. Myös ammatillisia tutkintoja ja tutkinnon osia on suoritettu ja opiskelijoita on työllistynyt suoraan opintojen päätyttyä.

Taitotehdas -hanke jatkuu toistaiseksi huhtikuun loppuun 2027. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä toiminnan jatkumista saumattomasti siitä eteenpäin. Jatkon kehittämisessä olisi pyrittävä laajentamaan koulutusyhteistyötä myös korkeakoulujen suuntaan.

Elinvoimapalveluiden tavoite uusien investointien saamiseksi kuntaan vaatii pitkäjänteistä työtä. Tässä on ollut merkittävä apu Suomussalmen teollisuuden kasvuloikka -hankkeella, joka päättyy 30.4.2026. Maailmantalouden epävarmuus näkyy sijoittajien varovaisuutena.

Kurimo - Saarikylä -voimalinjan suunnittelu on kuitenkin edennyt ja Kurimon aurinkovoimalan esiselvitys valmistunut. Vastaavanlaisia hankkeita on syytä kehittää ja hakea niihin rahoitusta elinvoimapalveluiden resurssien vahvistamiseksi.

Matkailupalveluiden toiminta on toteuttanut kunnan strategisia linjauksia ja matkailun kehittämissuunnitelmia. Matkailun markkinointia ja yrittäjien tukemista on tehty ahkerasti. Olisi hyvä saada matkailun tilastotietoja mahdollisuuksien mukaan myös kunnan toimintakertomukseen.

Hossan alueen majoituskapasiteetti on kasvanut 26 vuodepaikalla. Rethinking North – matkailun ympärivuotisuus menestystekijäksi -yhteistyöhanke on päättymässä. Sen tehtävänä oli Suomussalmen kestävän ympärivuotisen matkailun kehittäminen kansainvälisille markkinoille. Hankkeen markkinointitoimenpiteiden ja esimerkiksi Visit Suomussalmi verkkosivujen kieliversioiden julkaisemisen vaikutukset eivät näy välittömästi, mutta tukevat matkailun kasvua. Kestävyyšnäkökulma on myös mukana, kun matkailualueita kehitetään vastuullisena matkailukohteena valtuuston asettaman tavoitteen mukaisesti. Tähän tulisi kiinnittää enemmän huomiota, jotta saadaan useampia yrityksiä mukaan STF (Sustainable Travel Finland) polulle.

Muuttovoiton kasvattaminen on elinvoimapalvelujen tärkeimpiä tavoitteita. Sitä edistävät myös hyvät palvelut. Tarkastuslautakunta haluaakin nostaa esiin uuden lapsiperheiden maksuttoman lastenhoitopalvelun, josta tehtiin sopimus MLL:n (Mannerheimin lastensuojeluliitto) kanssa. Sen toteutumista on nyt seurattava.

TEKNISET PALVELUT

Tarkastuslautakunta arvioi, että tekniset palvelut ovat onnistuneet toiminnassaan toteuttamaan valtuuston asettamat tavoitteet varsin hyvin. Tilapalveluiden yhtiöittämisen valmistelu toteutui suunnitellusti.

Teknisten palvelujen investoinnit tehdään suunnitelmallisesti, mutta toteutukset viivästyvät liian usein. Esimerkiksi Ämmänsaaren ja kirkonkylän vesi- ja viemärijohdon sekä Ruukinkankaan urheilukentän uusiminen jäivät kesken vuonna 2025. Kilpailutukset olisi tehtävä ajoissa, jotta pysytään aikataulussa.

Kaavoituksen toimintasuunnitelmassa tavoitteena on ollut Alanteenjärvi-Parvajärven, Kauniskankaan, Rajavartioston ja Alvarin alueen kaavat. Kaavoitus on edennyt ilman valituksia, mutta kaikki tavoitteet eivät toteutuneet vuoden 2025 aikana.

Ruukinkankaan koulualueen purkutyöt on tehty. Tarkastuslautakunta on edelleenkin kiinnostunut alueen investointien kokonaiskustannuksista. Toinen tarkastuslautakuntaa kiinnostava investointi on keskuspysäkki, jonka kustannukset lähes kaksinkertaistuivat suunnitellusta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan kunnantalon suunniteltujen remonttien lykkäämisestä, mikä vaarantaa rakennuksen teknistä käyttöikä. Näillä ratkaisuilla on vaikutusta henkilöstön työympäristön terveyteen.

Tarkastuslautakunta painottaa edelleenkin, että talousmetsien hakkuiden jälkeiset uudistamis- ja hoitotyöt on tehtävä ajallaan, jotta tulevaisuudessakin kunnan metsäomaisuus säilyttää arvonsa. Päätös metsäohjelman uudistamisesta on hyvä ja selventää kunnan metsien käyttöä.

SIVISTYSPALVELUT

Sivistyslautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio- ja kansalaisopisto-opetuksen, taiteen perusopetuksen, nuorisotyön, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen järjestämisestä. Vuonna 2025 sivistyslautakunnan ulkoiset ja sisäiset toimintakulut olivat noin 16,6 milj. euroa, mikä on lähes 60 % kunnan käyttömenoista. Sivistyspalvelujen palvelut keskittyvät erittäin suurelta osin Ämmänsaaren taajamaan. Sivistyslautakunnan toiminta eteni talousarviossa määriteltyjen talouden ja toiminnan tavoitteiden mukaisesti, ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistyspalvelut ovat kokonaisuutena toteuttaneet valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvin.

Lukion siirtyminen Ruukinkankaan koulun tiloihin aiheutti tilan ahtautta, joka kuitenkin helpottuu oppilasennusteiden mukaan lähivuosina. Lukion vetovoimaisuudesta on myös jatkossa huolehdittava. Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden määrän väheneminen vaatii sivistyspalveluilta pitkäjänteistä ennakointia palvelujen, henkilöstön ja tilojen suunnittelussa.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt useampana vuonna huomiota perusopetuksen koulukiusaamisen ehkäisyyn. Vuonna 2025 on toimintakertomukseen kirjattu vain yksi koulukiusaamistapaus. Onko totta, että koulukiusaamistapauksia on vain yksi?

Toimintakertomuksessa todetaan ennaltaehkäisevän työn jatkuneen Someturva-palvelun, Kiva-ohjelman ja koulunuorisotyön avulla. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että jatkossa raportoidaan myös kiusaamiseen liittyvien havaintojen, selvitettyjen tapausten ja toteutettujen toimenpiteiden määrä sekä kehityssuunta.

Sivistyspalvelujen yksiköissä on ollut kertomusvuonna vireillä useita kehittämishankkeita. Myönteisiä esimerkkejä ovat varhaiskasvatuksen Valssi-laadunhallintajärjestelmän käyttöönotto, koulunuorisotyön jatkuminen, Kianta-Opiston kotoutumiskoulutuksen pilotti sekä Kainuun kirjastojen Kainet-yhteistyön vahvistuminen ja kuntien yhteisen eKirjaston käyttöönotto. Hanketoiminta kehittää palveluja ja syventää yhteistyötä maakunnallisesti, mutta hankkeiden tuloksista on tärkeää juurruttaa pysyviä hyviä käytäntöjä kunnan perustoimintaan. Samalla hankkeet tulee suunnitella ja resursoida niin, etteivät ne kuormita henkilöstöä kohtuuttomasti.

LOPPUSANAT

Suomussalmen vahvuus ja voimavara on yhteistyö. Se toteutuu hyvin kunnan eri toimialojen, henkilöstön ja päätöksentekijöiden kesken ja tukee kunnan veto- ja pitovoimaa, matkailua, harrastusmahdollisuuksia ja toimivaa palveluinfraa. Tässä myös yhdistykset, yritykset ja kolmas sektori ovat tärkeitä ja täydentävät kunnan omaa palvelutuotantoa. Tarkastuslautakunnan mielestä vain yhteistyöllä palvelut ja hyvinvointi voidaan säilyttää hyvinä väestömuutoksista huolimatta.

ALLEKIRJOITUKSET

Suomussalmella 21.5.2026

Kirsi Manninen
puheenjohtaja

Leena Manner
varapuheenjohtaja

Markus Kemppainen
varajäsen

Markku Koivumäki
jäsen

Aaro Salmi
jäsen